

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NATIONAL SENIOR CERTIFICATE

GIREDI YA 12

XITSONGA: RIRIMI RA LE KAYA (HL)

PAPILA RA VUNHARHU (P3)

HUKURI 2022

XILETELO XA MAKOREKETELO

TIMARAKA: 100

Xiletelo xa makoreketelo lexi xi na tipheji ta 9.

MAAVELO YA TIMARAKA**XIYENGE XA A: XITSALWANA: TIMARAKA TA** **50**

VUNDZENI NA MAKUNGUHATELO	VM =	30
RIRIMI, XITAYILI NA VUHLERI	RXV =	15
XIVUMBEKO	X =	<u>05</u>
NTSENGO		<u>50</u>

XIYENGE XA B: XITSHURIWA XA XITSALWAMBIKO: TIMARAKA TA **2 x 25 = 50**

VUNDZENI, MAKUNGUHATELO NA XIVUMBEKO	VMX =	15
RIRIMI, XITAYILI NA VUHLERI	RXV =	<u>10</u>
NTSENGO		<u>25</u>

MIMFUNGHO LEYI NGA TIRHISIWAKA EKA MAKOREKETELO

MFUNGHO	NHLAMUSELO
–	Ehansi ka xihoxo xin'wana na xin'wana xa mapeletelo na mahikahatelo.
	Etlhelo ra xinene eka swivulwa leswi nga twisisekiki.
=	Etlhelo ra xinene loko mukamberiwa a nga avangi xitshuriwa xa yena hi tindzimana.
m	Etlhelo ra xinene loko ku ri na mbuyelelo wa timhaka kumbe marito.
/	Loko a hlanganisile marito.
⊂	Loko a hambanisile marito.
←	A a fanele a sungurile ekusunguleni ka ntila eximatsini.
→	A nga fikangi emakumu ka xinene.
↑	A a fanele a sungurile eka mintila leyi a nga yi tlula.
↓	A nga fikangi emakumu ka pheji.

XIYENGE XA A: XITSALWANA**XIVUTISO XA 1****1.1 Loko a ku nga ri yena.**

Mukamberiwa a nga ha katsa leswi landzelaka:

- Manghenelo lama kombisaka ku twisisa nhlokomhaka.
- Mbangu.
- Ku titivisa na vito ra munhu wa kona.
- Leswinene/swo biha leswi a n'wi endleleke swona.
- Ku cinca loku veke kona evuton'wini bya yena.
- Dyondzo leyi a yi kumeke.
- Switsundzuxo eka van'wana.
- Ku khensa/ku sola munhu loyi.

[50]**1.2 Loko ndzi te whii, swi vuya hinkwaswo leswi humeleleke!**

Mukamberiwa a nga ha katsa leswi landzelaka:

- Manghenelo lama kombisaka ku twisisa nhlokomhaka.
- Ku titivisa.
- Mbangu.
- Leswi a swi ehleketaka no swi tsundzuka.
- Xivangelo xo swi ehleketa.
- Ntsako kumbe ku vava loku vaka kona.
- Vanhu lava khumbekaka.
- Dyondzo leyi a yi kumeke.
- Switsundzuxo eka van'wana.

[50]**1.3 Ku xaniseka loku van'wana va vadyondzi va hlanganaka na kona hi minkarhi ya ku pfula ka tiyunivhesithi na tikholichi.**

Mukamberiwa a nga ha katsa leswi landzelaka:

- Manghenelo lama kombisaka ku twisisa nhlokomhaka.
- Mintila yo leha yo titsarisela.
- Ntlimbano wa vadyondzi.
- Ku hakerisiwa timali to fohlisiwa mintila na ku tshembisiwa ku tsarisiwa.
- Ku yiveriwa nhundzu na mali.
- Ku teka masiku yo tala va nga si tsarisiwa.
- Ku tsarisiwa tidyondzo leti va nga ti laviki.
- Ku pfumaleka ka byetlelo.
- Ku dlayiwa na ku pfinyiwa.
- Swibumabumelo/Leswi nga endliwaka ku papalata ku xaniseka loku.
- Switsundzuxo eka van'wana.

[50]

1.4 **Vunene na vubihhi bya mali ya mpfuneto eka lava pfumalaka.**

Mukamberiwa a nga ha katsa leswi landzelaka:

Vunene.

- Manghenelo lama kombisaka ku twisisa nhlokomhaka.
- Ku hunguteka ka vugevenga etikweni.
- Ku hunguteka ka vusweti.
- Ku hunguta ntshikelelo wa miehleketo.
- Ku aka vutitshembi evanhwini.
- Ku kombisa vanhu leswaku mfumo wu va tekela enhlokweni.
- Ku herisa ku kanakana loku vaka kona hi nkarhi wa nhlawulo.

Vubihhi.

- Ku horiwa ka mali leyi hi lava nga pfumariki.
- Ku tirhisa mali leyi hindlela ya vusopfa.
- Ku hlohlotela vulolo evanhwini.
- Ku wa ka ikhonomi ya tiko.

[50]

1.5 **Afrika-Dzonga yi hlurile eka ku hunguta nhlayo ya vanhu lava pfumalaka dyondzo.**

Mukamberiwa a nga ha katsa leswi landzelaka:

Ku pfumela.

- Manghenelo lama kombisaka ku twisisa nhlokomhaka.
- Dyondzo ya mahala eswikolweni, etiyunivhesithi na le tikholichi.
- Swakudya swa mahala.
- Mabazi ya mahala yo heleketa vadyondzi eswikolweni.
- Titlilasi to pfuneta lava nga na malembe ya 18 ku ya ehenhla leswaku va ta tsala xikambelo xa Giredi ya 12 va dyondzisiwile.
- Nhlayo ya le henhla ya vanhu lava paseke Giredi ya 12 na ya lava paseke etiyunivhesithi na le tikholichi.
- Ku yirisiwa ka nkxavi eswikolweni.
- Vanhu votala lava dyondzaka eABET.

Ku kaneta.

- Manghenelo lama kombisaka ku twisisa nhlokomhaka.
- Nhlayo ya le henhla ya vanhu a yi dyondzangi.
- Ku sindzisiwa ka vadyondzi ku endla tidyondzo ta Metse na Sayense.
- Ku pfumaleka ka mali yo titsarisela etiyunivhesithi na le tikholichi.
- Ku va vadyondzi va tirhisa mali hi vusopfa.
- Ku tsandzeka ka mfumo ku seketela van'wana vadyondzi hi mali.
- Ku pfumaleka ka switirhisiwa eka nseketelo wa swa dyondzo.
- Ku va van'wana vanhu va nga wu voni nkoka wa dyondzo.

[50]

1.6–
1.8 Eka swivutiso swa 1.6–1.8 mukamberiwa u ta xiyaxiya swifaniso leswi a nyikiweke swona kutani a tsala xitsalwana hi xin'we xa swona, a aneka mhaka leyi xi n'wi tiselaka yona emiehleketweni. U ta nyika xitsalwana xa yena nhlokomhaka leyi faneleke.

[50]

NTSENGO WA XIYENGE XA A: 50

XIYENGE XA B: XITSHURIWA XA XITSALWAMBIKO**XIVUTISO XA 2****LEMUKA LESWI: EKA TINHLAMULO TA SWITSALWAMBIKO HINKWASWO, LOKO NHLOKOMHAKA YI TSARIWILE HI MALETERE LAMATSONGO YA KHWATIHATIWA, LOKO YI TSARIWILE HI LAMAKULU A YI KHWATIHATIWI.****2.1 PAPILA RA XIMFUMO**

Eka papila ra yena mukamberiwa a nga ha katsa leswi landzelaka:

- Adirese ya mutsari leyi sikhutiweke evokweni ra xinene. (A ku funghiwi endzhaku ka ku sikhata.)
- Adirese ya mutsaleriwa leyi sungulaka hi xiyimo xa yena evokweni ra ximatsi. (A ku sikhutiwi.)
- Ku tlula ntila laha swi faneleke.
- Xiloso. (A ku funghiwi.)
- Nhlokomhaka.
- Vundzeni. (Manghenelo, miri na mahetelelo. Vuxokoxoko lebyi hlamulaka xivutiso byi fanele ku humelerisiwa.)
- Nsariso. (Nsayino, mavito na xivongo. A ku funghiwi.)

[25]**2.2 IMEYILI**

Eka imeyili ya yena mukamberiwa a nga ha katsa leswi landzelaka:

- Adirese ya imeyili ya mutsari na mutsaleriwa.
- Van'wana lava faneleke ku yi vona.
- Loyi yi yaka eka yena.
- Nhlokomhaka.
- Xiloso.
- Vundzeni. (Vuxokoxoko lebyi hlamulaka xivutiso byi fanele ku humelerisiwa.)
- Nsariso. (Vito na xivongo xa mutsari. A ku funghiwi.)

[25]**2.3 AJENDA NA MAKANELWA**

Eka ajenda na makanelwa ya yena mukamberiwa a nga ha katsa leswi landzelaka:

- Nhlokomhaka.
- Nongonoko wa timhaka ta ajenda.
- Ku pfula nhlengeletano.
- Ku amukela.
- Lava nga kona na lava tsandzekeke.
- Ku hlayiwa ka makanelwa ya nhlengeletano leyi nga hundza.
- Ku nyika swirho nkarhi wa ku amukela makanelwa.
- Vuxokoxoko bya timhaka leti humaka eka makanelwa lama hlayiweke na swiboho leswi tekiweke.
- Timhaka ta siku na ku teka swiboho.
- Switiviso.
- Ku pfala nhlengeletano.
- Nsayino wa matsalana na mutshamaxitulu.
- Ku sikhata.

[25]

2.4 ATIKILI YA PHEPHAHUNGU

Eka atikili ya yena mukamberiwa a nga ha katsa leswi landzelaka:

- Siku, n'hweti na lembe.
- Vito ra phephahungu na nhlokomhaka.
- Vito ra mutsari ehenhla ka hungu.
- Vundzeni. (Vuxokoxoko lebyi hlamulaka xivutiso byi fanele ku humelerisiwa.)
- Vuxokoxoko bya vutihlanganisi bya mutsari.

[25]**2.5 MATIMU YA MUFI**

Eka matimu ya yena mukamberiwa a nga ha katsa leswi landzelaka:

- Nhlokomhaka.
- Mavito na xivongo xa mufi.
- Siku, n'hweti na lembe ro tswariwa na ro hundza emisaveni.
- Ndhawu laha a tswariweke kona.
- Vatswari va mufi.
- Vuxokoxoko bya swa tidyondzo.
- Vuxokoxoko bya ntirho wa yena.
- Ta vukati.
- Xivangelo xa rifu.
- Lava a va siyeke.
- Ku n'wi navelela ku etlela hi kurhula.
- Ku phata xivongo xa yena.

[25]**2.6 MBULAVULO**

Eka mbulavulo wa yena mukamberiwa a nga ha katsa leswi landzelaka:

- Nhlokomhaka.
- Ku xeweta nhlengeletano hi ku ya hi swiyimo swa varhambiwa.
- Ku khensa nkarhi wo vulavula eka mufambisi wa ntirho.
- Vundzeni. (Vuxokoxoko lebyi hlamulaka xivutiso byi fanele ku humelerisiwa.)
- Ku khensa ku yingiseriwa na ku gimeta mbulavulo wa yena.

[25]**NTSENGO WA XIYENGE XA B:****50****NTSENGO WA TIMARAKA:****100**

XITANDZHAKU XA A: RHUBIRIKI YA MAKAMBELELO YA XITSALWANA – RIRIMI RA LE KAYA (TIMARAKA TA 50)**XIYA:**

- Tirhisa rhubiriki minkarhi hinkwayo loko u koreketa xitsalwana xa vutumbuluxi (Papila ra vu3, XIYENGE XA A).
- Timaraka to sukela eka 0 kufikela eka 50 ti avanyisiwile hi tinhlamuselo ta nkoka ta vuswikoti ta NTLHANU.
- Eka swilaveko swa Vundzeni, Ririmi na Xitayili, nhlamuselo yin'wana na yin'wana ya vuswikoti eka leta ntlhanu yi avanyisiwile hi swiyimo swimbirhi: xa le henhla na xa le hansi xikan'we na maavelo ya timaraka lawa ya tirhisiwaka.
- Xivumbeko a xi khumbeki hi ku aviwa ka xiyimo xa le henhla na xa le hansi.

Swilaveko		Vuswikoti byo hlawuleka	Vuswikoti bya le henhla	Vuswikoti byo amukeleka	Vuswikoti bya madyondza	Vuswikoti byo ka byi nga fikelelangi
VUNDZENI & MAKUNGUHATELO (Mahlamulelo na miehleketo) Maveketelelo ya miehleketo eka makunguhatele; Ndzemuko wa xikongomelo, vaamukeri va mahungu na mbangu.	Xiyimo xa le henhla	28–30 -Mahlamulelo yo hlawuleka/lama tlhonthaka miehleketo na ku hundzisa eka leswi languteriweke. -Miehleketo ya vutlhari, leyi tlhonthaka miehleketo naswona leyi vupfeke. -Mahungu ya veketeriwile hindlela yo hlawuleka naswona ku na nkhlulukelano (nhlangano) ku katsa manghenelo, miri na masongelo/mahetelelo.	22–24 -Mahlamulelo lama vumbiweke kahle swinene. -Miehleketo leyi faneleke no tsakisa naswona yi kombisa vumbhoni byo va yi vupfile. -Mahungu ya veketeriwile kahle swinene naswona ku na nkhlulukelano (nhlangano) eka manghenelo, miri na masongelo/mahetelelo.	16–18 -Mahlamulelo lama amukelekaka. -Miehleketo leyi nga na nkhlulukelano na ku khorwisa. -Mahungu ya veketeriwile hindlela yo amukeleka naswona ku na nkhlulukelano (nhlangano) eka manghenelo, miri na masongelo/mahetelelo.	10–12 -Mahlamulelo ma na nkhlulukelano kun'wana. -Miehleketo a yi twisiseki naswona a yi kombisi vutitumbuluxeri. -Ku na vumbhoni byitsongo bya maveketelelo na nkhlulukelano wa mahungu.	4–6 -Mahlamulelo yo huhula. -Miehleketo yo hlanganahlangana yo ka yi nga kongomisi mhaka. -Mahungu yo huhula no vuyeleriwa. -Mahungu a ya veketeriwangi kahle naswona ya hava nkhlulukelano.
		25–27 -Mahlamulelo ya xiyimo xa le henhla kambe lama nga riki na swihlawulekisi swa xitsalwana xo hlawuleka no tlhontha miehleketo. -Miehleketo ya vutlhari no vupfa. -Mahungu ya veketeriwile hindlela ya vutshila naswona ku na nkhlulukelano (nhlangano) eka manghenelo, miri na masongelo/mahetelelo.	19–21 -Mahlamulelo lama vumbiweke kahle. -Miehleketo leyi faneleke no tsakisa. -Mahungu ya veketeriwile kahle naswona ku na nkhlulukelano (nhlangano) eka manghenelo, miri na masongelo/mahetelelo.	13–15 -Mahlamulelo lama amukelekaka kambe hungu a ri hlamuseriwangi ri twisiseka swinene. -Miehleketo yi na nkhlulukelano lowu amukelekaka na ku khorwisa. -Mahungu ya veketeriwile kahlenyana naswona ku na nkhlulukelanyana (nhlanganyana) eka manghenelo, miri na masongelo/mahetelelo.	7–9 -Mahlamulelo hakanyingi a hi lama kongomaka. -Miehleketo yi tala ku va leyi nga hlanganangiki na ku hlanganahlangana. -Ku hava vumbhoni lebyi kombisaka maveketelelo lamanene na nkhlulukelano wa mahungu.	0–3 -A ku kalangi ku ringetiwa ku angula ku ya hi nhlokomhaka. -Miehleketo hi leyi yi nga fanelangiki naswona a yi fanelani nakatsongo na nhlokomhaka. -A yi na nkongomo naswona yi pfuvapfuvukile.
TIMARAKA TA 30	Xiyimo xa le hansi					

RHUBIRIKI YA MAKAMBELELO YA XITSALWANA – RIRIMI RA LE KAYA (TIMARAKA TA 50) (ku yisa emahlweni)

Swilaveko		Vuswikoti byo hlawuleka	Vuswikoti bya le henhla	Vuswikoti byo amukeleka	Vuswikoti bya madyondza	Vuswikoti byo ka byi nga fikelelangi
RIRIMI, XITAYILI & VUHLERI Thoni, rhejisitara, xitayili na ntivomarito swa fambelana na xikongomelo/ nkucetelo, vundzeni; Mahlawulelo ya marito; Matirhiselo ya ririmi na swiaki na milawu ya rona; mahikahatelo, ntivoririmi na mapeletelo.	Xiyimo xa le henhla	14–15 -Thoni, rhejisitara, xitayili na ntivomarito swa fambelana swinene na xikongomelo, vaamukeri va mahungu na mbangu. -Vutitshembi eka ku tirhisa ririmi naswona hindlela yo hlawuleka no tsakisa. -Xi koka rinoko naswona xi na thoni leyinene no tlhavula. -Swihoxo swa ntivoririmi na mapeletelo a swi kona. -Xi vumbiwile hindlela ya vutshila swinene.	11–12 -Thoni, rhejisitara, xitayili na ntivomarito swi fambelana kahle na xikongomelo, vaamukeri va mahungu na mbangu. -Ririmi hi lerifaneleke naswona thoni leyi tirhisiweke hi leyi fanaka minkarhi hinkwayo. -Swihoxo swa ntivoririmi na mapeletelo a swi talangi. -Xi vumbiwile hindlela ya vutshila.	8–9 -Thoni, rhejisitara, xitayili na ntivomarito swa fambelana na xikongomelo, vaamukeri va mahungu na mbangu. -Ririmi ri tirhisiwile hindlela yo amukeleka ku hlamusela mahungu. -Thoni hi leyi faneleke. -Ku tirhisiwile ririmi lerifanelekeleka ku tiyisisa vundzeni bya hungu.	5–6 -Thoni, rhejisitara, xitayili na ntivomarito swi fambelana katsongo na xikongomelo, vaamukeri va mahungu na mbangu. -Matirhiselo ya ririmi i ya xiyimo xa madyondza swinene. -Thoni na dikixini a swi fambelani. -Ntivomarito lowutsongo swinene.	0–3 -Thoni, rhejisitara, xitayili na ntivomarito a swi fambelani na xikongomelo, vaamukeri va mahungu na mbangu. -Ririmi a ri twisiseki. -Nkayivelo wa ntivomarito wu endla leswaku mahungu ya nga twisiseki.
		TIMARAKA TA 15	13	10	7	4
	Xiyimoxa le hansa	-Ririmi i ra xiyimo xa le henhla naswona ri na thoni leyi faneleke no tlhavula. -Swihoxo swa ntivoririmi na mapeletelo a swi kona. -Xi vumbiwile hindlela ya vutshila.	-Ririmi ro fanela naswona hakanyingi ra vuyerisa. -Thoni hi leyi faneleke na ku vuyerisa. -Swihoxo swa ntivoririmi na mapeletelo i switsongo. -Xi vumbiwile hindlela ya vutshila.	-Matirhiselo lamanene ya ririmi eka minkarhi yin'wana. -Hakanyingi thoni hi leyi faneleke kambe ku na nkayivelo wo tirhisiwa ka ririmi lerifanelekeleka.	-Ku hava matirhiselo lamanene ya ririmi. -Ku tirhisiwile swivulwa swo fana kumbe switsongo leswi hambaneke. -Ku na nkayivelo lowukulu wa ntivomarito.	
XIVUMBEKO Swihlawulekisi swa xitshuriwa; Mavumbelo ya tindzimana na swivulwa.		5 -Mavumbelo ya nhlokomhaka i ya xiyimo xa le henhla swinene. -Vuxokoxoko lebyi hlawulekeke. -Swivulwa na tindzimana swi vumbiwile hindlela ya xiyimo xa le henhla swinene.	4 -Vuxokoxoko byi vumbiwile hindlela yo twisiseka. -Ku na nkholukelano. -Swivulwa na tindzimana swa twisiseka naswona i swo hambanahambana.	3 -Ku vumbiwile vuxokoxoko lebyi faneleke. -Swivulwa na tindzimana swi vumbiwile hindlela leyinene. -Xitsalwana xa ha twisiseka.	2 -Ku na timhakanyana to khomeka. -Swivulwa na tindzimana swi hoxekilenyana. -Xitsalwana xa ha twisisekanyana.	0–1 -Ku pfumaleka timhaka leti lavekaka. -Swivulwa na tindzimana swi hoxekile. -Xitsalwana a xi twisiseki.
		TIMARAKA TA 5				

XITANDZHAKU XA B: RHUBIRIKI YA MAKAMBELELO YA XITSALWAMBIKO XO LEHA – RIRIMI RA LE KAYA (TIMARAKA TA 25)

Swilaveko	Vuswikoti byo hlawuleka	Vuswikoti bya le henhla	Vuswikoti byo amukeleka	Vuswikoti bya madyondza	Vuswikoti byo ka byi nga fikelelangi
VUNDZENI, MAKUNGUHATELO & XIVUMBEKO Mahlamulelo na miehleketo; Maveketelelo ya miehleketo eka makunguhatelelo; Xikongomelo, vaamukeri va hungu, swihlawulekisi/swiaki swa ririmi na mbangu. TIMARAKA TA 15	13–15	10–12	7–9	4–6	0–3
	-Mahlamulelo yo hlawuleka na ku hundzisa leswi a swi languteriwile. -Miehleketo ya vutlhari leyi vupfeke. -Vutivi byo enta bya swihlawulekisi swa muxaka wa xitshuriwa. -Matsalelo lama nga humiki emhakeni. -Vundzeni na miehleketo swi vumbanile. -Nhlamuselo ya vuenti swinene naswona vuxokoxoko hinkwabyo byi seketela nhlokomhaka. -Xivumbeko lexi faneleke no va na nkhaqato.	-Mahlamulelo lamanene lama kombisaka vutivi lebyinene bya swihlawulekisi swa muxaka wa xitshuriwa. -Ku na ku kongoma mhaka, a ku na ku huma emhakeni. -Vundzeni na miehleketo swi vumbanile, swi hlamuseriwile kahle hi vuxokoxoko byo seketela nhlokomhaka. -Xivumbeko lexi faneleke lexi nga na swihoxo switsongo leswi onhaka nkhaqato.	-Mahlamulelo yo ringanela lama kombisaka vutivi bya swihlawulekisi swa muxaka wa xitshuriwa. -Mhaka a yi kongomiwi hi ku hetiseka, ku na ku humanyana emhakeni. -Vundzeni na miehleketo swi vumbanile hindlela leyi amukelekaka. -Ku na vuxokoxoko byin'wana lebyi seketelaka nhlokomhaka. -Hi ku angarhela, xivumbeko hi lexi faneleke kambe xi ri na swihoxo switsongo.	-Mahlamulelo ya madyondza lama kombisaka vutivinyana bya swihlawulekisi swa muxaka wa xitshuriwa. -Ku na ku kongomanyana kambe matsalelo ya huhula. -A hi minkarhi hinkwayo vundzeni na miehleketo swi vumbanaka. -Ku na vuxokoxoko byitsongo lebyi seketelaka nhlokomhaka. -Milawu ya xivumbeko yi tirhisiwile hindlela yo ka yi nga twisiseki. -Ku na swihoxo swo tala.	-Mahlamulelo a ya kombisi vutivi bya swihlawulekisi swa muxaka wa xitshuriwa. -Nhlamuselo a yi le rivaleni naswona yi humile swinene emhakeni. -Vundzeni na miehleketo a swi vumbanangi. -Ku na vuxokoxoko byitsongo swinene lebyi seketelaka nhlokomhaka. -A ku tirhisiwani milawu ya xivumbeko leyi faneleke.
RIRIMI, XITAYILI & VUHLERI Thoni, rhejisitara, xitayili, xikongomelo/nkucetelo, vaamukeri va hungu na mbangu; Matirhiselo ya ririmi, swiaki na milawu ya rona; Mahlawulelo ya marito; Mahikahatelelo na mapepetelo. TIMARAKA TA 10	9–10	7–8	5–6	3–4	0–2
	-Thoni, rhejisitara, xitayili na ntivomarito swi fambelana swinene na xikongomelo, vaamukeri va hungu na mbangu. -Ku na nkhaqato wa ntivoririmi naswona wu vumbiwile hi mfanelo. -Swihoxo a swi kona.	-Thoni, rhejisitara, xitayili na ntivomarito swi fambelana kahle na xikongomelo, vaamukeri va hungu na mbangu. -Hi ku angarhela, ku na nkhaqato wa ntivoririmi naswona wu vumbiwile hi mfanelo. -Ntivomarito wa kahle swinene. -Swihoxo a swi talangi.	-Thoni, rhejisitara, xitayili na ntivomarito swi fambelana na xikongomelo, vaamukeri va hungu na mbangu. -Ku na swihoxonyana swa ririmi. -Ku na ntivomarito wo ringanela. -Swihoxo a swi onhi nhlamuselo.	-Thoni, rhejisitara, xitayili na ntivomarito swa fambelananyana na xikongomelo, vaamukeri va hungu na mbangu. -Ntivoririmi wo pfumala nkhaqato wu tlhela wu va na swihoxo swo tala. -Ntivomarito wo kayivela. -Nhlamuselo a yi le rivaleni.	-Thoni, rhejisitara, xitayili na ntivomarito a swi fambelani na xikongomelo, vaamukeri va hungu na mbangu. -Swihoxo swi tele naswona ku na ku pfuvapfuvana ka timhaka. -Ntivomarito a wu fambelani na xikongomelo. -Nhlamuselo a yi twisiseki nakatsongo.